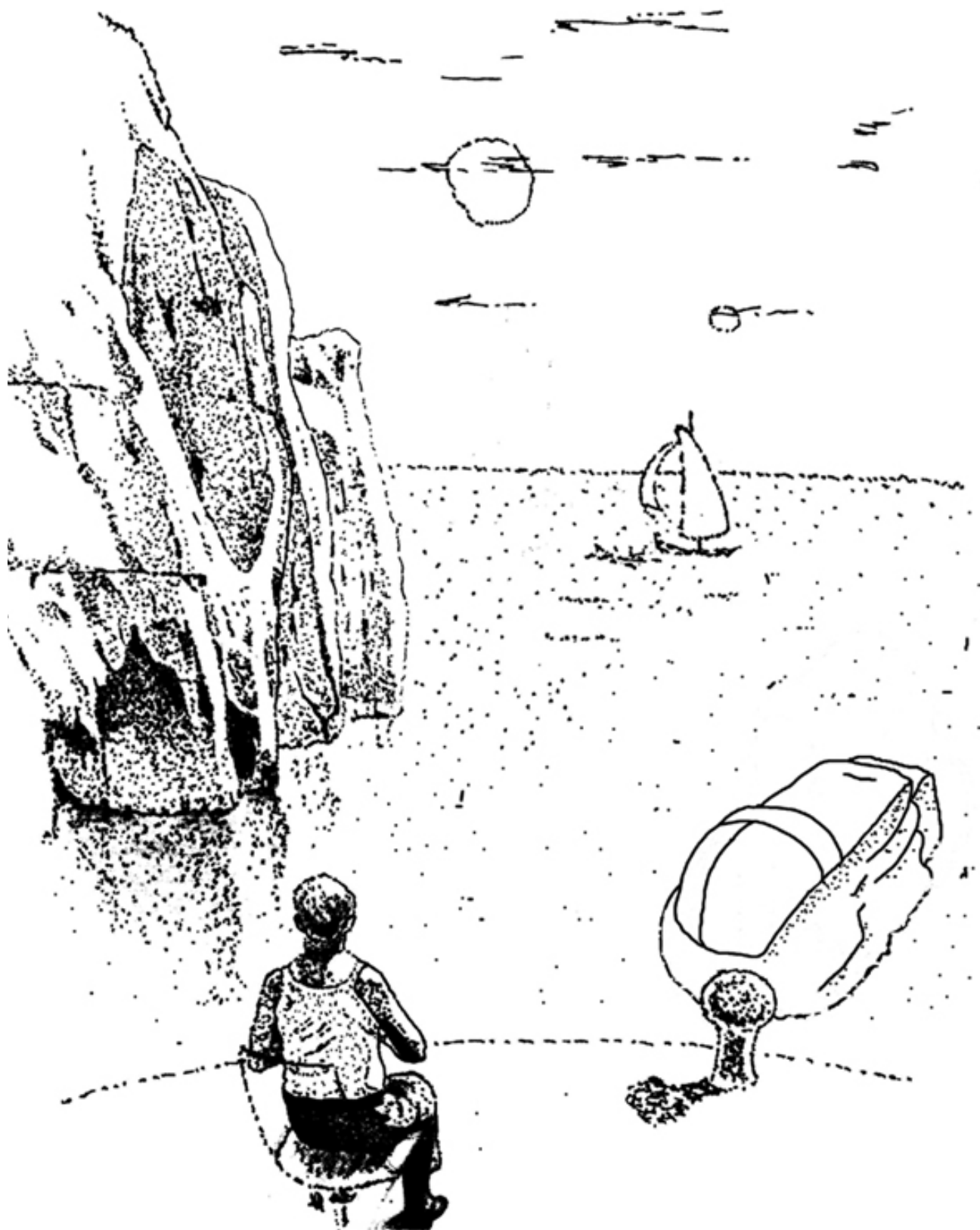

PANORAMA

83

LJETO 2005.

UVODNIK

Štovani štioče, pred Tobom je ljetni "Parsek" koji je (već prema običaju) sastavljen pred sam završetak kalendarskog ljeta. No, tome nisu uzrok cvrčci, žene, vino, pjesma itd. - urednik je proveo ljetu u Zagrebu, na radnom mjestu. Naprotiv, razlog tome je to što je prošli broj sastavljan kao specijal povodom svjetske SF konvencije, Worldcona - ove godine održanog u Glasgowu. Našlo se nekoliko dobrih duša (Iva Mesarić, Branimir Zauner, Vlatko Jurić Kokić) koje su tamo odnijele

šezdesetak primjeraka i kojima se zahvaljujemo!

U Zagrebu, 30. kolovoza 2005.

"Parsek" na webu:
<http://parsek.sfera.hr/>
 Kontakt:
parsek@sfera.hr

B.Švel

ZAPISNIK SA SKUPŠTINE UDRUGE SFERA

održane dana 26. travnja 2005. godine s početkom u 20:30 sati na adresi III. Gornje Podbrežje, Zagreb

Prisutni članovi udruge:

Vlatko Jurić Kokić, Aleksandar Žiljak, Boris Švel, Žarko Radulović, Dalibor Perković, Saša Fuis, Irena Rašeta, Darko Macan, Tatjana Jambrišak, Darko Vrban, Mihaela-Marija Perković, Igor Tabak (počasni), Branimir Zauner, Iva Mesarić, Jagoda Matovina, Nives Logožar, Mario Logožar, Dražen Kačar, Petra Bulić, Goran Peuc, Daniel Ille (pristupio naknadno)

Predsjednik Udruge Vlatko Jurić Kokić predlaže sljedeći

Dnevni red

1. Razrješenje dosadašnjeg Predsjedništva i Nadzornog odbora Udruge
2. Imenovanje radnog Predsjedništva Skupštine
3. Analiza održane manifestacije SferaKon 2005. i prijedlozi za SferaKon 2006.
4. Izbor novog predsjedništva Udruge
5. Razno

ad 1., Razrješenje dosadašnjeg Predsjedništva i nadzornog odbora Udruge

Jednoglasno je odlučeno neka se dosadašnje Predsjedništvo i nadzorni odbor Udruge razriješe dužnosti, uz napomenu kako se radi o razrješenju zbog izbora mandata. Utvrđeno je kako su oba tijela tijekom dotadašnjeg mandata uspješno vodila Udrugu.

ad 2., Imenovanje radnog Predsjedništva Skupštine

Na prijedlog Tatjane Jambrišak, Vlatko Jurić Kokić jednoglasno je imenovan radnim Predsjednikom Skupštine. Na prijedlog Aleksandra Žiljaka, Boris Švel jednoglasno je imenovan zapisničarom Skupštine.

ad 3., Analiza održane manifestacije SferaKon 2005. i prijedlozi za SferaKon 2006.

Skupština je nakon diskusije zaključila sljedeće. Ovogodišnji Sferakon ima se smatrati uspješnim, budući je organizacija funkcionirala glatko, a posjetitelja je bilo više nego lani, približno šest stotina.

Za sljedeći SferaKon potrebno je:

- glede noćenja gostiju u prostoru same konvencije, potrebno je da se gosti s takvom nakanom unaprijed najave i dostave organizaciji svoje temeljne podatke (ime, prezime, broj osobne iskaznice);
- pri izboru smještaja za počasnog gosta, potrebno je birati ugledni hotel ("Dubrovnik" ili sl.), budući se smještaj ovogodišnjeg gosta u hotelu "Ilica" pokazao problematičnim zbog nesigurne rezervacije;
- u programskoj knjižici nužno je nedvosmisleno objaviti trajanje konvencije, kako gosti ne bi bili u zabuni;

- prije same konvencije potrebno je poslati okružnicu udrugama, nakladnicima, distributerima filmovima, predavačima, novinarima, a prema potrebi i drugim zainteresiranim osobama;
- odlučeno je sačiniti elektroničku mailing listu organizatora SferaKona, preuzeo Darko Macan;
- Nives Logožar preuzet će poslove osiguranja konvencije;
- LARP zbivanja preuzet će Mario Logožar;
- nedjelja će biti organizirana kao znanstvenopopularni dan, uz mogućnost reklamiranja po znanstvenopopularnim časopisima i davanja popusta gostima koji u nedjelju donesu časopis s reklamom;
- potrebno je sastaviti popis (pool) potencijalnih predavača;
- potrebno je organizirati čuvanje djece predškolskog i ranog školskog uzrasta s odgovarajućim radionicama za najmlađe;
- do daljnjega, organizator SferaKona je organizacijski odbor.

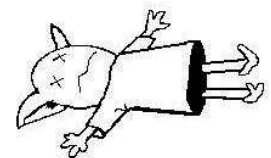
ad 4., Izbor novog predsjedništva Udruge

Jednoglasno je izabrano novo predsjedništvo Udruge u sastavu:

Vlatko Jurić Kokić kao predsjednik Udruge, Petra Bulić, Igor Tabak, Žarko Radulović, Mihaela-Marija Perković

Jednoglasno je izabran novi Nadzorni odbor Udruge u sastavu:

Tatjana Jambrišak, Jagoda Matovina, Irena Rašeta

KRATKE VIJESTI

Fanzin "EON"

Na Festivalu fantastične književnosti u Pazinu predstavljen je novi istarski fanzin "EON", što ga sastavljaju Bojan Peršić i Leon zambon, inače poznati čitateljima "Parseka". "EON" se može čitati i na webu: <http://www.eon.elektroteh.com/index.html>

Udruga 3. Zmaj i fanzin "Eridan"

U Rijeci je osnovana udruga ljubitelja SF&F-a 3. Zmaj, koja je živahno otpočela s radom, a umjesto udruge Aurora koja je, čini se, posustala. Trećezmajci su izdali i fanzin "Eridan", također prikazan na Festivalu u Pazinu, a najavili su održavanje Rikona 7. i 8. listopada na riječkom Filozofskom fakultetu. Ukazujem i na vrlo živi forum:

<http://www.game-master.org/phpBB2/>

Naprijed trećezmajci!

Osmrtnice: Scotty i Josef Nesvadba

Dok smrt glumca Jamesa Doohana 20. lipnja ove godine - legendarnog Scottyja iz Star Treka - oplakuju fanovi širom svijeta, činjenica da je 26. travnja preminuo Josef Nesvadba prošla je skoro nezapaženo.

Podsjetimo se Josefa Nesvadbe: bard češkog SF-a, vrlo aktivan pedesetih i šezdesetih, kad mu je na hrvatski prevedena zbirka priča *Trgovima snježnog čovjeka* i druga djela. Otišla su obojica, jedan u teleportacijskoj zruci, a drugi upustošima Himalaje, zaduživši znanstvenu fantastiku svaki na svoj način. Počivali u miru.

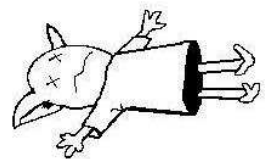
Oživljavanje kluba Branko Belan u Splitu

Ukoliko je suditi po najavama, u Splitu pod ozbiljno oživljava SF klub koji nosi ime glasovitog hrvatskog autora Branka Belana. Poželimo puno sreće Splićanima, a možda bude i kakva konvencija!

Fanovi iz BiH na NOSF-u

Internetski portal NOSF dobio je na svojem forumu dio za fanove iz Bosne i Hercegovine! Ondje se ljubitelji SF-a iz susjedne nam Be-i-Ha virtualno okupljaju i kuju planove za budućnost, uključujući osnivanje udruge, a možda čak i održavanje konvencije. Posjetite ih na adresi:

<http://www.nosf.net>

PARSEK je paradoksalno-sekularno glasilo SFere, Društva za znanstvenu fantastiku, Mesnička 1, 10000 Zagreb. Izlazi. Naslovnica: Branimir Stipčević Bane. Bibliografiju prebacio u virtualni svijet: Jegor. Svi prilozima vlasništvo i copyright autora. Uredio i prelomio: Boris Švel.

Tatjana Jambrišak je osoba koju čitateljima hrvatskog SF-a ne treba posebno predstavljati. Ovoga puta donosi nam zgodnu chat-minijaturu.

Tatjana Jambrišak

SOBA ZA BRBLJANJE

sssmkktk: bok

Valerie: bok

sssmkktk: god?

Valerie: o, ne, jos jedan

sssmkktk: sto je sad?

Valerie: jel sljedece pitanje odakle?

sssmkktk: mozda

Valerie: eto, znala sam

sssmkktk: a sto bi ti da te pitam?

Valerie: hoces knjizicu s uputama?

sssmkktk: imas? stvarno?

Valerie: stavit cu te na ignore, majmune

sssmkktk: ne, ostani, pricaj sa mnom

Valerie: zasto?

sssmkktk: dosadno mi je

Valerie: a sto sad radis?

sssmkktk: pratim emisije preko satelita, snimam, saljem dalje

Valerie: mislis, televiziju?

sssmkktk: da, i to

Valerie: kak ti moze onda biti dosadno?

sssmkktk: to je usput, nista posebno, kako izgledas?

Valerie: ti ces fakat sva glupa pitanja postaviti

sssmkktk: nisu dobra?

Valerie: to svi stalno pitaju, dosadno je pisat isto, a ne da mi se vise izmisljat

sssmkktk: mislio sam da tako treba uvijek poceti, nesto sam pogrijesio?

Valerie: imas sliku? koji si kvart? sto imas na sebi? gdje izlazis? uzas jedan ...

sssmkktk: a sto bi ti da te pitam?

Valerie: ma, nista me ne pitaj, samo pricaj o necem zanimljivom

sssmkktk: meni je sve zanimljivo

Valerie: ah, dobro, kako se zoves? sigurno mi sad neces htjet odgovoriti ...

sssmkktk: pise ti

Valerie: gdje?

sssmkktk: na vrhu prozora

Valerie: sssmkktk? salis se, kakvo je to ime? nekakva skracenica?

sssmkktk: ne, tako me zovu

Valerie: stara ti je imala smisla za humor 😊 ili stari previse ambicija ...

sssmkktk: ?

Valerie: kaj, izvlacili su slova iz sesira? ha ha ha

sssmkktk: aha, roditelji

Valerie: ti to ozbiljno? odakle si ti isplazio?

sssmkktk: stvarno hoces znati?

Valerie: humor ti ne trci po familiji, ocito, da, stvarno me zanima

sssmkktk: cekaj da provjerim kako vi to zovete

Valerie: ajd, dobro, cekam

sssmkktk: NGC 5128

Valerie: nova gvineja? a kaj je c?

sssmkktk: kentaur a, mozda ti je to poznato?

Valerie: nikad cula

sssmkttk: kako nisi cula? imas sve na mrezi, lako je naci, evo, otkrio james dunlop 1826.

Valerie: to je u africi? ti si strani student? hmhhh, zanimljivo

sssmkttk: student? mogli bi i tako reci

Valerie: a sto studiras?

sssmkttk: vas

Valerie: nas? hrvate? sociolog, dakle, a bas si nasao koga ces, sigurno su ti dali stipendiju...

sssmkttk: sve vas, cijelu planetu, Zemlju

Valerie: nisi li malo presiroko zahvatio? 😊

sssmkttk: a ne, zapravo je malo, samo je vasa planeta naseljena tu u okolici

Valerie: ha ha, dobar si! a ti si, kao, alien?

sssmkttk: ne, oni su ruzni i krvozedni, zivotinje

Valerie: onda si satkan od svjetlosti i mira, ha? i lijecis rane lampicom u prstu?

sssmkttk: gledas previse filmova

Valerie: pa, kako onda izgledas?

sssmkttk: rekla si da su ta pitanja dosadna

Valerie: hm, istina, al bas me zanima sto ces sad izmisliti

sssmkttk: oblik nije stalan, mogu biti kakav god hoces da budem

Valerie: mmmmmm, stvarno? jedan orlando bloom na kavici dobro bi mi sjeo 😊

sssmkttk: da? cek da nadjem sliku

Valerie: trazi samo, trazi 😊 e, bas me zabavljias

sssmkttk: nasao, moze, nije problem

Valerie: ha ha ha, gdje si ti bio do sad? 😊 😊 😊

sssmkttk: ucio sam jezike, tu na chatovima to je najlakse

Valerie: tak mi i treba kad hocu zanimljivog sugovornika, ajde, dobro, igramo se, ne?

sssmkttk: pricaj mi o sebi

Valerie: ja sam dembelijska zecica, s masnicom oko vrata, samo tvoja

sssmkttk: vidio sam taj crtic, zezas me

Valerie: neeee, uopce 😊 zasto ti mozes biti orlando a ja ne mogu biti zecica?

sssmkttk: zato jer vi ne mijenjate oblik, bar ne potpuno

Valerie: mogu obući kostim, ne?

sssmkttk: mozes, ali vise mi se svidjas ovakva

Valerie: kakva?

sssmkttk: smedje oci, kratka crna kosa, hmm, recimo 168 cm, 56 kg, madez na lijevom obrazu

Valerie: hej!

sssmkttk: crvena majica, kratka, svidja mi se perlica u pupku, znas?

Valerie: stani! otkud to znas? tko si ti?

sssmkttk: smiri se, sjedni natrag pred ekran da te bolje vidim

Valerie: ti mene vidis? gdje si? ne mogu vjerovati ...

sssmkttk: ne mrsti se, dok si se smijala, vise si mi se svidjala

Valerie: plasis me

sssmkttk: ma ne, necu to, nema razloga za strah, sve polako, evo, pokazat cu ti se

Valerie: gdje?

sssmkttk: samo projekcija za sada, da se ne bojis, da vidis da sam bas kakvog si htjela

Valerie: ja sam htjela samo brbljati ...

sssmkttk: da? a nisi li spominjala kavicu? s orlandom?

Valerie: salila sam se

sssmktkt: aha, znaci, neces?

Valerie: ma, cekaj, sad, nisam to rekla, zbunio si me na tren, priznajem

sssmktkt: vidi, meni je dosadno, tvoj poziv dobro zvuci, hoces me vidjeti ili ne?

Valerie: velis nemam se cega bojati? obecajes?

sssmktkt: obecajem, samo cu ti se pokazati na par sekundi, ako ti se dopadnem, onda cemo dalje

Valerie: ne kuzim kako, ali, dobro, zelim te vidjeti, imas webcam?

sssmktkt: ne, pogledaj iza sebe

Valerie: gdje?

sssmktkt: okreni se, pogledaj prema vratima, i ... ne boj se

Valerie: aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa, vidim nesto, svjetluca u mraku ...

sssmktkt: evo, vidis nije strasno, svidja ti se?

Valerie: kuglice, okreću se, ej, ovo je kao star trek! teleportiras se? ☺

sssmktkt: ne jos, kad me se vise ne budes plasila

Valerie: vidim, vidim, vidim te !!!

sssmktkt: ti se svidjam?

Valerie: jako ☺ opce me ne zanima kako si to izveo, ali, da, svidja mi se, sve

sssmktkt: znaci, jesi za kavu? da dodjem?

Valerie: ja definitivno nisam normalna, prvu vecer pa odmah na kavu ...

sssmktkt: hoces da te jos malo nagovaram?

Valerie: ma, ne, vec znam da hocu, ali gdje cemo sad naci otvoreni kafic, kasno je ...

sssmktkt: donijet cu sa sobom. nes, makijato?

Valerie: nesicu od vanilije, i mineralnu, hvala

sssmktkt: nema problema, sto god ti zelis

Valerie: mmmmmmmmm svasta mi jos pada na pamet ☺

sssmktkt: mmmmmmmmm svidja mi se o cemu sad mislis, imamo vremena za sve to

Valerie: sad mi jos i misli citas ☺

sssmktkt: od pocetka, sandra, kako bih te inace nasao?

Valerie: zato mi i ime znas?

sssmktkt: da, zato i znam da me mozes prihvatiti, mastala si o strancu, zar ne?

Valerie: priznam, jesam

sssmktkt: i znam da si hrabra i volis neobicne stvari

Valerie: ako je sve istina sto si rekao, to ce definitivno biti najneobicnija kava ikad ☺

sssmktkt: istina je, si spremna?

Valerie: paaaa ...

sssmktkt: znam da jesi

Valerie: ok, sjedim cvrsto i drzim se za naslon stolice ☺

sssmktkt: to vidim, ali nije potrebno, nece biti spektakularno

Valerie: to je humor, ljubavi, vidim da jos imas sto studirati ☺

sssmktkt: ljubavi?

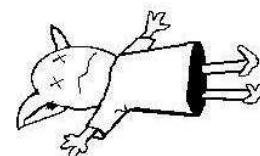
Valerie: ahhhhh, zaboravi, objasnit cu ti jednom ...

sssmktkt: ljutis se sad?

Valerie: ne, dodji ... i zovi me ...

sssmktkt: "sreco" ...

iskon chatroom log, 1 /25/2015

Blogov kolac sada i u "Parseku"!

Darko Macan čita i dalje, a svoje zapise o pročitanoj objavljuje na svojoj stranici <http://mcn.blog.hr/> Britak kao i uvijek, za "Parsek" je odstupio recenziju zbirke koja je predstavljena na ovogodišnjem Sferakonu

NEPOKORENI ŽANR

Piše: Darko Macan

Putovi u svjetlost: zbirka suvremene njemačke fantastične priče; priredio Roman Sander (Zagrebačka naklada, 2005.)

Najbolje mi je odmah priznati: na ovoj sam zbirci prvo pročitao stražnju koranicu gdje se knjiga reklamira kao "osvježenje u pomalo učmaloj ponudi anglosaksonske fantastične književnosti" i dodaje se kako će "predstavljati simboličan put u svjetlost možda i boljoj hrvatskoj fantastičnoj književnosti".

Bum.

Ja sam, dakako, pristran, no smatram kako hrvatskoj fantastičnoj književnosti posve dobro, hvala na pitanju, ide. Kako je našla identitet, jezik i teme te kako je spremna pokazati se svijetu, umjesto da se klanja fantastičnim književnostima čiji je najveći žanrovski domet još uvijek, recimo, serija "Perry Rhodan". Jest, razumijem ja da je reklama reklama i da svatko na stražnjoj korici piše najveće gluposti koje misli da će ljudi progutati, ali svejedno sam se nasekirao. Pa izvukao jatagan i rek'o "Da

vas vidim!" ... To samo kao upozorenje onima koji se još uvijek nadaju da će ovaj prikaz biti objektivan.

Pa, kakva je onda suvremena njemačka fantastična priča? Ne baš suvremena, donekle njemačka i nimalo fantastična. Osrednje je zamišljena, uglavnom slabo napisano i neduhovita.

Neduhovita, mislim da mi je to najviše smetalo. Osam autora, a ni trunke duha: sami neki mrtvo-ozbiljni likovi bauljaju zapletom, a nas baš briga što im se događa jer kakvi su i ne mogu dovoljno brzo poginuti (uz to, slabo pogibaju: besmrtnost te dugovječnost jedan su od učestalijih motiva zbirke). Čitalački užitak, dakle, vizavi likova je čista ništica, a ništa bolje nije ni s prozom kao takvom. Barem polovica priča čitaju se kao sinopsisi za TV-seriju ili holivudski B-film: rečenica je strogo funkcionalna, dijalozi svedeni na

klišej, likovi na stereotip. Mislim da sam zapamtio kako su bar dvojica među uvrštenim piscima televizijski scenaristi i to se bolno vidi - čak su i na papiru mentalno ograničeni budžetom svoje mreže: jedan dekor, tri do pet likova, ne više od tuceta statista, specijalni efekti minimalni. A u prozi barem mašta ništa ne košta! Joj, kako mrzim televiziju i način na koji nam žigoše mozgove!

Jedna od priča koja je pomalo odskočila naslovna je novela Michaela K. Iwoleita, inače gosta ovogodišnjeg SFeraKona i povoda izlasku ove knjige u okrilju Zagrebačke naklade. Ne da je dobra - čita se kao prepričan roman, sinopsis za kojeg stranicama patimo da netko progovori, da kaže bilo što - ali barem ima nekoliko potencijalno spektakularnih prizora i motiv složenog (iako ne baš najbolje predočenog) odnosa krvnika i žrtve, obojice besmrtnika (nu, da). Ako ste u tome očitili razračunavanje Iwoleita s drugosvjetskoratnom njemačkom prošlošću, vjerojatno ste u pravu, te za tu vlastitu i emotivnu temu on svakako dobiva bodove, ali bi svejedno trebao poraditi na pitkosti svoje prenatrane proze.

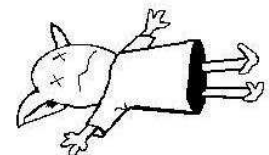
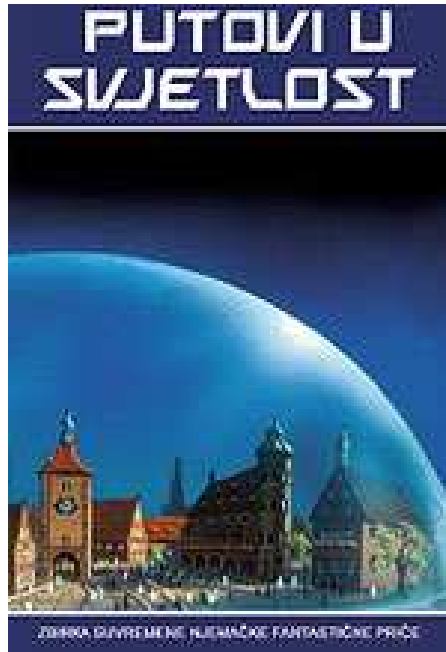
Druga idejno zanimljiva (živo Sunce ugroženo Dysonovom sferom), ali

ukočenom izvedbom obogaljena novela je *Zvuk trublje* Arnoa Behrenda, čija daleka budućnost nastanjena dugovječnim

inženjerima pubertetske ćudi (veoma nalik onima iz manifestno odbačene anglosaksonske žanrovske produkcije) izgleda više manje-kao današnjica (prenaseljenost, web, Bill Gates) i zvuči kao priča koja bi bila bolja da se akcijsko-žanrovskog nasljeđa ("Odi u prodavaonicu zdrave hrane i reci da te šalje Oko.") uspjeta osloboditi. Ili da je makar, poput priča Krešimira

Mišaka, olinjale motive znala tretirati s duhom.

Od kaplara Hitlera do problema emigranata, sjene su njemačke stvarnosti prisutne kroz ovu knjigu usporedo s napabirčenim elementima SF-klasika. U toj su kombinaciji *Putovi u svjetlost* zaista bliski novijoj hrvatskoj SF prozi koja se jednako tako bakće između odanosti postulatima žanra i pokušaja da piše o svijetu oko sebe. Dokle će i jedni i drugi dogurati ostaje nam, dakako, tek vidjeti, ali za sada mi se - neobjektivno, ali i nesumnjivo - čini da putove u svjetlost Hrvati utiru daleko bolje od germanskih nam kolega.

Na ovogodišnjem Festivalu fantastične književnosti u Pazinu predstavljena je Antologija hrvatske ZF priče urednika Žarka Milenića. Antologija je već izazvala žestoku diskusiju (v. <http://www.nosf.net>), a ovdje bez komentara prenosimo njezin uvod i osnovne podatke. Čestitamo svim uvrštenim autorima!

NAŠ SVIJET, NAŠE MORE

Piše: Žarko Milenić

Kada je 1970. godine dr. Darko Suvin priredio antologiju znanstveno-fantastičnih priča *Other Worlds, Other Seas: Science fiction from Socialist Countries (Drugi svjetovi, druga mora: Znanstvena fantastika iz socijalističkih zemalja)* u njoj nisu bili uvršteni hrvatski pisci, pa čak niti pisci iz cijele bivše Jugoslavije. Dr. Suvin je to opravdao time kako na južnoslavenskih prostorima nije bilo pisaca koji se ravnopravno mogu mjeriti s piscima iz drugih, tadašnjih, socijalističkih zemalja osim Albanije. Siguran sam da dr. Suvin danas ne bi danas tako postupio.

U svojoj knjizi *Od Lukijana do Lunjika* (koja predstavlja prvi povijesni pregled ZF literature i ujedno prvu ZF antologiju na hrvatskom jeziku), objavljenom 1965. godine, dr. Suvin konstatira pojavu prvih naših ZF pisaca spomenuvši Zagrepčane Mladena Bjažića, Zvonimira Furtintera, Antuna Šoljana, Vojislava Kuzmanovića, Predraga Jirsaka... Ne znamo tko je u hrvatskoj književnosti potpisao prvu ZF priču. Znamo da je autorica prvog ZF romana Marija Jurić Zagorka a riječ je o romanu *Crveni ocean* objavljenom 1918. godine. Uslijedili su ZF romani Stana Ragera (pseudonim dvojca -

Stanko Radovanović i Zvonimir Furtinger), O' Leigh Eamona (pseudonim Milana Šuflaya) *Na Pacifiku 2255*, Mate Hanžekovića *Gospodin čovjek...*

Običaj da se ZF djela hrvatskih pisaca potpisuju pseudonimima ostao je čak i danas. To se ranije možda moglo i opravdati razlozima komercijalne prirode sugeriranih od strane urednika ili voljom samih autora zbog ondašnjeg prevladavajućeg mišljenja da je ZF manje vrijedan literarni žanr. Pseudonimima su se koristili isprva i Damir Mikuličić, Predrag Raos, Živko Prodanović...

U Hrvatskoj je 1988. godine objavljena prva zbirka ZF priča. Riječ je o knjizi *Zbirka science fiction pripovjedaka Ariela* (Vjerana) Šimeka. Osamdesetih je Damir Mikuličić svoju zbirku ZF priča *O* objavio u Beogradu, Branko Pihač u Poljskoj... Inače ZF priče hrvatskih pisaca prevedene su na više svjetskih jezika. Pihačeve priče prevedene su i na njemački jezik, a više priča je prevedeno na engleski i talijanski. Priča *Prsten* Gorana Hudeca prevedena je na engleski i na njemački jezik. Zbirka priča Damira Mikuličića objavljena u Japanu i doživjela čak dva izdanja!

Klub prijatelja znanstvene fantastike i beletristike SFera izdao je u protekle tri godine tri zbornika priča. Prvi pod naslovom *Zagreb 2004.* izašao je 1995., a priredili su ga Darko Macan i Tatjana Jambrišak. Njih dvoje su 1996. godine priredili i zbornik *Dnevnici entropije*, dok je Davorin Horak ove godine priredio zbornik *Kvantni portali imaginacije*. Dok su u prvom zborniku uvrštene samo ZF priče (s tematikom o Zagrebu nakon deset godina) u drugim dvjema su uvrštene i horor i fantasy priče. Autori su uglavnom mlađi. Ima među njima vrlo talentiranih. Osim ovdje uvrštenog Darka Macana tu su i Tatjana Jambrišak, Aleksandar Žiljak, Zoran Vlahović, Goran Konvični...

Interesantno je kako u nekim romanima hrvatskih pisaca pojedina poglavlja mogu

funkcionirati kao priče. To je slučaj sa ZF romanom Branka Belana *Utov dnevnik*. Na osnovu 52. poglavlja svoga romana *Proljeća Ivana Galeba* Vladan Desnica je napisao (na žalost nedovršeni) ZF roman *Pronalazak Athanatika*.

Vrlo značajna godina za povijest hrvatskog ZF-a je 1976. Tada je izašao prvi broj biblioteke znanstvene fantastike "Sirius". Na njegovim stranicama su se afirmirali novi

ZF pisci: Branko Pihač, Predrag Raos, Biljana Mateljan... Potvrdili su se Zvonimir Furtinger, Damir Mikuličić, Branko Belan... Sigurno je da nije bilo "Siriusa" da bi broj i objavljenih i napisanih ZF priča hrvatskih pisaca bio mnogo manji. To možemo zahvaliti urednicima Borivoju Jurkoviću (i sam ZF pisac i prevodilac), Milivoju Pašičeku i Hrvoju Prčiću (također ZF pisac) i ostalim

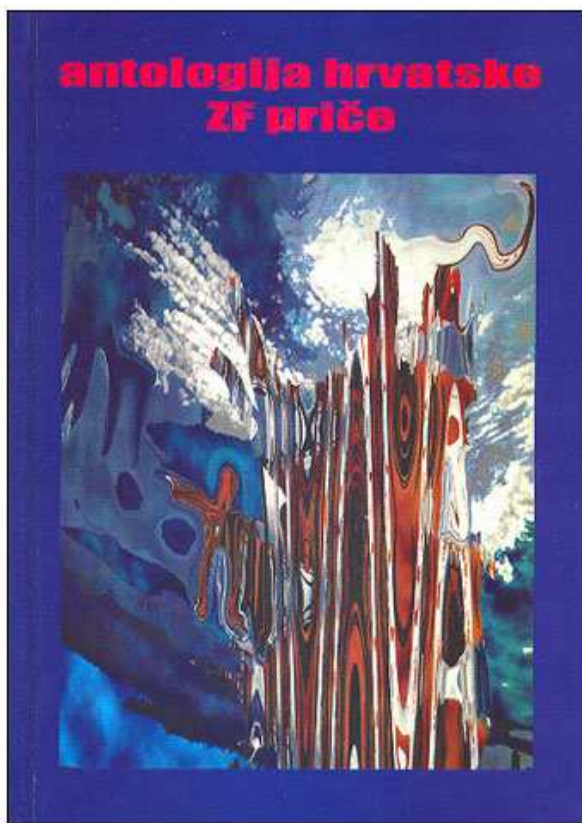
članovima uredništva.

Recenzenti domaćih priča bili su Želimir Košćević, Krsto A. Mažuranić i Darije Đokić. Izišao je i jedan posebni broj pod nazivom "YU Sirius". "Sirius" je dva puta u Brightonu proglašen najboljim europskim ZF časopisom. Dobitnik je i nagrade u Strezi (Italija) te specijalne SFerine povelje.

Tradiciju "Siriusa" nastavila je "Futura" koju je isprva uređivao Vlatko Jurić Kokić a pontom Mihaela Velina. Urednik domaćih

priča prvo je bio Krsto A. Mažuranić, a potom Darko Macan.

Malo je u nas časopisa otvorenih za ZF pisce. Osim "Future" tu su još "Plima", "Quorum"... Ne smijemo a da ne spomenemo ni fanzine "SFera" (izdanje istoimenog društva iz Zagreba), "Ni riba ni meso" (privatno izdanje Vlatka Jurića Kokića), "Another world" (ZF klub iz Kutine), "Misija" (ZF klub "Dr. Branko Belan" iz Splita), "Via

galactica" (ZF klub "GAIA" iz Osijeka) te svehrvatski fanzin "Zvezdani navigator".

Uvjetno bi hrvatske ZF pisce mogli podijeliti na one koji pišu isključivo ili pretežito ZF prozu (Mikuličić...) te one afirmirane koji su se u ZF-u uspješno okušali. Osim ovdje uvrštenih spomenimo još i Milka Valenta te Dragu Kekanovića.

Znanstvena fantastika je uži pojam od fantastike. Sve ono što spada u ZF spada i u fantastiku, ali ne i obratno. A što spada u ZF? Ne postoji općeprihvaćeni odgovor.

Proučavatelji ZF se u tome razilaze. U predgovoru *Antologiji hrvatske fantastične proze i slikarstva* (1976.) Branimir Donat (priredio je tu antologiju s Igorom Zidićem) tvrdi da u nju nisu uvrštene ZF priče. Ipak sam u ovu antologiju uvrstio iz te knjige preuzeo ondje uvrštene priče Augusta Cesarca i Mladena Horvata. S druge strane Donat tvrdi da priča Antuna Šoljana *Posljednji tramvaj* spada u ZF. Iako se u toj priči spominje robot ono fantastično u njoj nema znanstvenu podlogu. Slično je i s pričom *Muški mozak* Alojza Majetića. Kurt Vonegut se narugao kritičarima koji svašta trpaju u ZF ladicu. Oni smatraju da je i Kafka pisao ZF. Pa čak i Tolstoj. Na žalost nisu mislili na Alekseja Tolstoja pisca ZF romana *Aelita* i *Hiperboloid inženjera Garina* i drame *Pobuna strojeva* nadahnute Čapekovim *RUR*-om već na Lava Tolstoja.

Podjelu ZF-a, a također i cijele književnosti na onu pisanu za djecu i onu namijenjenu odraslima možemo samo uvjetno prihvatiti. Naravno ne treba nikako ovu prvu

stavljati u drugi plan. Nije važno o čemu se piše (o tome govori Ivo Andrić u svom govoru povodom dobivanja Nobelove nagrade naglašavajući kako nije važno piše li pisac o prošlosti ili se smjelo zalijeće u budućnost) i s kojim namjerama već kako se piše. Dakle, uvjetno rečeno, u ZF-u koji uglavnom čitaju djeca istakli su se Anto Gardaš (autor romansirane trilogije o profesoru Leopoldu i njegovom sinu Mironu, ali i ZF priča), Milivoj Matošec, Dubravko Veljačić...

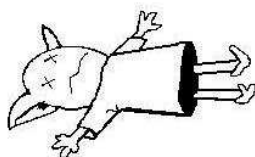
Kako to lijepo piše ovo nije antologija autora već priča. Dakle, sastavljač je birao priče, a ne autore. Na kriterij za uvrštavanje pojedine priče u ovu antologiju nije zavisio od toga koliko je njihov autor poznat i ugledan kao pisac ZF-a ili "main streama", odnosno takozvane "književnosti glavnog toka". Nije zavisio ni od toga koliko je nagrada dobivao. U Hrvatskoj jedino udruženja SFera iz Zagreba i Gaia iz Osijeka daju godišnje nagrade za najbolje ZF priče hrvatskih autora. Nije bilo presudno ni je li član neke skupine. Nije bilo važno ni gdje su ove priče objavljene. Ni jesu li objavljene u nekoj knjizi. Osim pripadnosti ovom literarnom žanru i da su napisane na hrvatskom jeziku treći presudni kriterij je bila njihova književna vrijednost. Iako mnogi smatraju kako je znanstvena fantastika književnost ideja priređivač ove antologije ipak daje prednost činjenici kako je pojedina priča napisana već onom o čemu govori. Znanstvena fantastika je ipak književni rod a ne bijeg nekog znanstvenika u literaturu.

Ova antologija želi doprinijeti porastu ugleda znanstvene fantastike u Hrvatskoj kao književnog žanra. Kao što je srpski pisac Borislav Pekić pisao ZF u cilju "porasta digniteta" ZF književnosti tako su se i neki ugledni hrvatski pisci (kao što su ovdje uvršteni - Fabrio, Kuzmanović, Hitrec...) okušali u pisanju ZF-a.

Sastavljač ove antologije je dao prednost kraćim pričama kako bi u njoj bilo zastupljeno više autora. Tako su od ovdje uvrštenih autora neki predstavljeni kraćim iako pretežito pišu duže priče i po njima su poznatiji. To je slučaj s Damirom Mikuličićem, Predragom Raosom i Brankom Pihačem.

Sastavljač ove antologije zahvaljuje Krunoslavu Gernhardu i Zvonimiru Biberu na pomoći u prikupljanju odabranih priča.

Priče uvrštene u ovu antologiju zanimljive su svaka na svoj način. Ali zanimljivije će biti čitati ih, a ne govoriti o njima. Jedna antologija hrvatske fantastične priče nosi naziv *Poziv na basnoslovno putovanje*. Neka i ova antologija bude poziv na putovanje u mašti. Ali ne bilo kako već nekom svemirskom letjelicom ili vremenskim strojem.

Nakladnik: Društvo hrvatskih književnika -
Ogranak u Rijeci
sunakladnik: Liber d.o.o. Rijeka

Sadržaj:

Neven Antičević: *Duboko u bunaru sjećanja*
Branko Belan: *Učenik u predsoblju*
Milena Benini: *Povratak kući*
Mario Berečić: *Željezna horda*
August Cesarec: *San doktora Prospera Lupusa*
Ljiljana Domić: *Ahil i Pentesileja*
Nedjeljko Fabrio: *Prilaz izazovu*
Zvonimir Furtinger: *Djed i unuk*
Dunja Grbić: *Biti čovjek*
Hrvoje Hitrec: *Gospodar velike piramide*
Mladen Horvat: *Zelene oči*
Jasminka Hrzić Grubelić: *Međusvijet*
Predrag Jirsak: *Alboran*
Vojislav Kuzmanović: *Nema više Davona*
Darko Macan: *Prijestupnik*
Krstó A. Mažuranić: *Recept milostive Adelije*
Vesna Miculinić Prešnjak: *Vodeni dom*
Damir Mikuličić: *Prokionske trešnje*
Slobodan Petrovski: *Most*
Branko Pihač: *Problem*
Živko Prodanović: *Najveća tamnica samoće*
Predrag Raos: *Poštovani uredniče*
Sunčana Škrinjarić: *Povratak*
Zdravko Valjak: *Pothodnik*
Anto Zirdum: *Elkastrandin kompleks*

Kina vrte, Čubi recenzira

Naravno, i sami naslućujete o čemu će ovdje biti najviše riječi...

A JOJ...

Piše: Aleksandar Žiljak

Episode 3: Revenge of the Shit

Kad su *Star Wars* izvorno pokrenuti, zamišljeno je da to bude serijal od čak devet filmova, podijeljenih u tri trilogije. Druga je trilogija (druga kronološki, prva snimljena) ona znamenita: *Nova nada*, *Imperija uzvraća udarac* i *Povratak Jedija*. Već sam o njoj pisao, ne jednom. Iako ne bez značajnih nedostataka, ipak se radi o tri solidno zabavna i zanatski majstorski izvedena filma. Koliko su oni SF, o tome bismo mogli opaliti diskusiju u sljedeća tri "Parseka", ali mislim da je malo SF fanova koji te filmove nisu pogledali. I gledali. I gledali. I gledali...

A onda, kad se osjetio dovoljno jakim i zrelim i stasalim, čika George se upustio u novi poduhvat. Snimiti (kronološki) prvu trilogiju, onu u kojoj se objašnjava kako je Lukeov otac, Anakin Skywalker, postao stari astmatičar u crnom plaštu i s piklhaubom na glavi (zapravo, to nije klasična *Pickelhaube*, nego model iz 1916., op. ur.).

E sad, tu je nastao jedan veliki problem. Čika George je u međuvremenu postao velik i bogat i moćan i umislio si je da sve zna. U prvoj (po redu snimanja) trilogiji si još uvijek nije uvertio da je takva faca, pa je za *Epizode 5 i 6* (*Epizoda 4* je zapravo bio projektić od koga se i nije bogzna-što očekivalo. Mnogi su kasnije lupali glavom u zid što nisu pažljivije poslušali što im taj mladac ima za ponuditi dok je krpao financijsku konstrukciju...) uzeo i kompetentnije scenariste i kompetentnije režisere no što je sam bio. Za drugu trilogiju ga je Tamna strana Sile (čitaj: taština) nagovorila da sve radi sam. I pisanje scenarija i režiju. A pokazalo se da čika George tome ipak nije dorastao. Pa smo dobili *Fantomsku prijetnju* i - ako ništa drugo, dinamičniji - *Napad klonova*. I svu onu hrpu gluposti i glumatanja koje je efikasno istorpediralo cijeli serijal.

No, sad šta je- tu je, započeti se posao mora dovršiti. Pa nas je čika George počastio i *Epizodom 3*, prigodno nazvanom *Osveta Sitha*. A kritika i fanovi pošizili. Kao, baš je dobro, baš je super, to je to!

Mo'š si misliti!

Da, moram priznati da je nakon *Fantomske prijetnje* teško napraviti baš, ono, totalno smeće od filma. Meni je već i *Napad klonova* sa svim onim pozajmicama iz svega živog što smo gledali zadnjih desetljeća bio koliko-toliko gledljiv. Međutim, da je *Osveta Sitha* neko remek-djelo, nije! I točka!

U čemu je problem? Pa u onom u čemu je obično problem kad čika George ide raditi film. U tanahnom scenariju, lošem radu s glumcima i prenatrpanosti.

Tko god je pogledao, zna priču. Pod paskom svog učitelja, Obi Van Kenobija, mladi Anakin Skywalker postaje junak Ratova klonova, koji bjesne Galaksijom. Čovjek je sretnik, iz svakog se mogućeg sranja izvuče skoro bez ogrebotine, ima doma komada koji ga čeka i stekao je puno povjerenje kancelara Palpatina, glavne politface u Republici (čiju tamnu spletkarošku prirodu već kuže i vrapci na koruskantskim granama, ali ne i Vijeće Jedijsko, a o Senatu da ne govorimo).

Dakle, čovjek je sretnik. Da li je i zadovoljan? Ne, jer ga frustrira odnos ostalih Jedijskih prema njemu. I kad se nađe pritisnut morama koje ga upozoravaju na smrt njegove žene, a s druge strane razočaran Vijećem, od Palpatina posadeni crv sumnje pasti će na plodno tlo, da ne kažemo meso. Pa kad dođe stani-pani, i kad

mladi Anakin mora izabrati između Jedijskog i Palpatina koji odlučno preuzima vlast... Pa, recimo samo da su Jedijski izvukli deblji kraj. Pravo im ga budi! Doduše, pokazuje se da titula Dartha nije besplatna, i cijena koju će mladi Anakin morati platiti je strašna.

E sad, recimo da to koliko-toliko drži vodu. Odnosno,

držalo bi, da su neke ključne stvari izvedene daleko uvjerljivije, da politika u filmu ima stvarne veze s ičim, da Vijeće Jedijsko s vremena na vrijeme malo i upregne Silu i skuži neke stvari na vrijeme, da... Razumijete što vam hoću reći? Tu čak ni neki vrlo aktualni osvrti na bušovsku

Ameriku ne spašavaju stvar, iako su aluzije očite.

Boljka je i rad s glumcima. Jeste, Hayden Christensen se malo doveo u red, recimo da liči na Mark Hamila iz *Povratka Jedijske*. Međutim, Natalie Portman se cijelo vrijeme drži k'o da joj je netko utjer'o metlu, a ona, sirota, ne zna što bi s njom. I kad se njih dvoje prime nečeg imalo emocionalnijeg, onda stvari postaju iritantne, a stanje nije puno bolje ni s ostalim likovima. Čak ni najveće glumačke veličine ne bi lako izašle na kraj s Lucasovim dijalozima i režijom. A onda, opet se događa jedna stvar, koja je u Hollywoodu postala običaj u zadnje vrijeme, a to je da je kompjuterski generirani lik (u ovom slučaju, naravno, Joda) ujedno i najbolji.

Konačno, cijeli je film zapravo prenatrpan. Na svim nivoima: fabulativnom, vizualnom, gdje god hoćete. Tu se jurca s planeta na planet, Jedijski se tamane, razbacani po cijeloj Galaksiji, mjesto da ih se u jednom efektom Alamo-stil obračunu posmicalo u nekoj velikoj bitci. Raznih vizualnih štosova ima na sve strane, scenografije, stvorenja, opreme, brodovlja, oružja, čega ti srce želi u jednoj dizajnerskoj orgiji koja na kraju rezultira jedinim mogućim ishodom. Preopterećenošću i, konačno, dosadom. Nakon nekih sat - sat i petnaest se počnete pitati kad će to već jednom doći kraju?

A to nije dobro za jedan film, nikako nije dobro. I to je problem cijele ove prve (kronološki) trilogije. Bio bi problem i druge, da je Lucas imao tada kompjutere i veći budžet. Vidjelo se to već u *Povratku*, a pogotovo u jubilarnim, specijalnim izdanjima, koja su rijedak primjer kako autor nakon 20 godina zamalo izmasakrira svoja vlastita djela. Na žalost, tu je već Lucas ušao u fazu kad nikog nije pitao za mišljenje, ili mu se nitko nije usudio to isto (mišljenje) reći. A to je već simptom nekih drugih bolesti, o kojima bolje da sad ne raspravljamo.

Bilo kako bilo, Lucas je, čini se, svoje odradio, treće trilogije izgleda biti neće (tu su radnju pokrili romani i stripovi, nije više zanimljivo). I možda je tako i bolje. Možda je trebalo prestati još davno. Pa onda ne bismo bili toliko razočarani...

Živjela oružja masovnog uništenja!

Herbert George Wells. *Rat svjetova*. Tom Cruise. Steven Spielberg. Može li što tu krenuti loše? Može. A kako nas uči drug Murphy u svojim ključnim razmatranjima primjenjene stohastike, ako može, bogami i hoće!

Radi se tu, naravno, o novom ljetnom super-spektaklu, *Ratu svjetova*, u režiji jednog od danas najvećih, Stevena Spielberga. Kako svi bar po čuvenju znamo o čemu se radi u Wellsovom romanu, i kako

ipak znamo Štjefove potencijale, logično je pitanje što sad ne valja?

Pa... Ništa?

Kao prvo, priča je, naravno, modernizirana i događa se danas, na američkoj Istočnoj obali. U redu, to je već radio Orson u svojoj čuvenoj radio-adaptaciji. Ne treba očekivati od Amerikanaca, takvih kakvi danas jesu, da rade film smješten u Englesku na početku prošlog stoljeća. To samo po sebi ne mora biti nedostatak.

Problem je u scenarističkim zahvatima u samu srž romana. Mislim, iskreno, Marsovci koji dođu na Zemlju samo da ih tu pomlati hrpa

mikroorganizama baš i nisu ne znam kako pametni i inteligentni i superiorni. Čika Herbert ima u svom opusu još takvih nelogičnosti, ali mu se neke stvari ipak praštaju, već samom

činjenicom da je bio *prvi*. Prvi (ili barem prvi ozbiljan) je pisao o invaziji iz svemira, prvi je pisao o nevidljivom čovjeku, prvi je pisao o vremeplovu, anticipirao je razorni učinak suvremenog rata etc, etc, etc. Čovjek je bio prvi. I zato mu se nelogičnosti opraštaju.

E sad, ako imate vanzemaljce (čini mi se da se nigdje u filmu eksplicitno ne

prozivaju Marsovcima), koji planiraju iz daljine napad na Zemlju, o kojoj spoznaje skupljaju isključivo teleskopima (kako je to zamislio drug Herbert), a pri tome se ne sjetite potencijalne bio-opasnosti, OK, to autoru možete oprostiti.

Ali, ako zadržite ideju da Zemljane spase amebe, a pri tome uvedete *izmjenu* da su Marsovci svoje ratne sprave ukopali *unaprijed*, tko zna kada, i da one čekaju spremne, znači da su možda već i bili, ili barem slali daljinski upravljane letjelice, e onda... Onda su dotični Marsovci hrpa idiota i pravo im budi! Naravno, možda je to neka duboko skrivena Štjefova aluzija na Amere koji idu okolo ratovati, a da prvo ne provjere

koje ih sve plemensko-vjersko-političke amebe čekaju po, recimo, Iraku... Međutim, ovakva izmjena u premisi povlači i druge probleme. Ako su Marsovci ukopali svoje strojeve nekoć

davno, očito prije uspona suvremene ljudske civilizacije, zašto nisu *onda* zauzeli Zemlju? Bilo bi brže, djelotvornije i jeftinije (svaki rat košta, čak i Marsovce) nego li čekati da civilizacija dosegne stupanj gdje bi možda mogla čak i uzvratiti. Vidite kakve se sve logičke rupe otvaraju kad se u stare tekstove uvode proizvoljne izmjene?

No dobro, bilo kako bilo, idemo dalje. Invazija počinje kad Marsovci (ili što su već) nekakvim munjevitim teleportima pošalju posade u svoje ukopane strojeve. Tom Cruise je lučki dizaličar, razveden, kome je bivša dovela dvoje djece (djevojčica od kojih 10-12 i stariji tinejdžer) preko vikenda. Kad napad počne, prvo zagonetnim udarima groma, a onda izdizanjem tronošca na crkvenom trgu i potom ubijanjem svega što se kreće i rušenjem svega što nije na nivou tla, Tom grabi djecu, trpa ih u jedini ispravni auto u cijelom kvartu (Munje sjebu svu elektriку, elektroniku, sve, totalni *black-out*. To što par minuta kasnije netko snima izranjanje tronošca na digitalac, a netko drugi na kamkorder, jebi ga, tko će sad uz tolike efekte paziti na logiku!) i bježi glavom bez obzira.

A Marsovci žare i pale, bijega pred njima nema čak ni u podzemlju i samo čudo, tj. bakterije, spašavaju stvar. Jebi ga, nisu se dečki potrudili napraviti biološko uzorkovanje terena! Ovo je ukratko priča,

mislim da se iz ove skice vide svi problemi scenarija. Na žalost, tu nije kraj.

Spielberg je genijalan u onim scenama kad prikazuje rat i to rat koji neprijatelj vodi tehnološki neusporedivo naprednijim oružjima. Tu nema ni otpora, ni milosti, ni boga, tu se samo bježi što te noge brze nose! U tim je detaljima Štjef majstor i tu film koliko-toliko valja.

Problem su, kao i uvijek u suvremenom blokbasterskom Hollywoodu, likovi. Mislim da je drug Herbert zamislio *Rat svjetova* kao studiju građanske klase

izvrgnute brutalnom ratu. Koliko je Tom Cruise kao, u suštini, plava kragna dobar uzorak za Herbertove ideje i dobro oličenje

njegovih likova, to je pitanje. On varira od proračunate, čak i beskrupulozne, sebičnosti kojom spašava sebe i djecu (djecu mu je Štjef valjda uvalio da ga opravda i da ne ispadne totalna pizda), do *mucho macho* poteza s kinder-jajima kojeg se ne bi postidio ni Stallone u Rambo-danima.

Problem su i djeca, s kojom Štjef obično zna što i kako. Klinka prolazi cijeli glumački raspon od hysterije do starmalosti, dok tinejdžerski sin zvuči i izgleda starije od oca, a k tome kao da je malo previše gledao reklame za USMC. Ukratko, sve to skupa djeluje vrlo, vrlo neuvjerljivo, čak i iritantno. Spielberg je očito htio prikazati rastrojenu obitelj u kojoj djeca i otac pod pritiskom opet nalaze zajednički jezik i stječu uzajamno povjerenje i poštovanje.

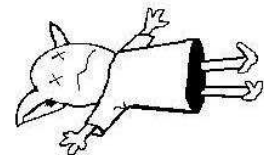
Na žalost, u tako scenaristički i glumački ambicioznom pothvatu se promašilo i to *celi futbol*. Krivi su neuvjerljivi dijalozi (Koji na momente predstavljaju ili scientologiju u svakodnevnom životu ili sublimiranu Oprah Winfrey - scena u kojoj brat smiruje histeričnu sestru nekakvom stupidnom sugestijskom mantrom mi je posebni "biser". Gdje su ona vremena kad muškarčina u smrtonosnoj opasnosti opali šamar, a onda se eventualno kasnije ispričava?) i neuvjerljiv glavni glumac kojem je dana pogrešna uloga.

Da je Toma Cruisea zamijenio Tim Robbins, koji igra *rednecka* koji u skrovištu protiv tornada sa sačmarom u ruci planira gerilu, bilo bi daleko bolje. Robbins više priliči obiteljskom čovjeku i brižnom ocu, a Cruise bi onda bio idealan za PTSP-gerilca,

pogotovo ako se negdje u pozadini još vidi olupina nekog F-14.

Dakle, Spielberg je i opet ubrljao stvar. Uveo je ne baš pametne izmjene u osnovnu ideju, pogrešno je odabrao glavnog glumca, nije uspio u namjeri da analizira učinak rata na pojedinca i obitelj, k vragu, da nam približi likove! Baš ako ćemo pravo, nitko nam u tom filmu nije posebno simpatičan, ni uz koga se čovjek baš ne može vezati, u krajnjoj liniji, koja je zapravo šteta ako Marsovci stvarno i potamane tu hrpu egoista? A kad imate takav odnos, onda su problemi veliki, poveliki i nerješivi. Tu više ne pomažu ni spektakularne scene, posebno kad u njima prepoznajete citate iz barem desetak filmova, Spielbergovih, ali i ostalih. Šta se događa sa Štjefom, ne znam, ali, ako ovako nastavi, neće valjati.

Ako hoćete gledati dobru verziju *Rata svjetova*, natrag u prošlost i vadite iz ormara onu Haskinsovu, iz ranih pedesetih. Tamo barem vojska učini logičnu stvar i pokuša s Bombom.

Dani fantastične književnosti? MA KAKVI, ORDINARNA PIJANKA

Piše: Dalibor Perković

Za razliku od tipičnih SF konvencija, druženje pod nazivom "Festival fantastične književnosti" održano u Pazinu od 1-3. srpnja nije obilovalo programom, a i sudionike bi neki od sretnijih stanovnika Černobila možda mogao nabrojati na prste jedne ruke. No, upravo je to bio još jedan dokaz da na ovakvim događanjima nije bitno kakav je prostor, koliko ima gostiju i što je u programu, nego kakva je ekipa. I, naravno, koliko se organizator potrudio kako bi osigurao što više ... khm... *materijalnih sadržaja* ... kako bi se gosti što lakše opustili. U tom aspektu Davoru Šišoviću možemo samo skinuti kapu.

Službenog programa nije bilo ni previše ni premalo. Jedna večer obrazovnog protokola za klince u petak i okrugli stol i literarna večer u subotu, dok je ostatak vremena prepušten gostima. A, kako otprilike kaže *Principia Discordia*, dokonost je preduvjet za nastanak pizdarija. No, krenimo redom.

U petak smo, odmah nakon dolaska, mogli posjetiti jedan SF/lokalni kuriozitet: osnovnu školu s 15 učenika koji su u zadnjih šest godina pokupili desetak nagrada na Sferinom literarno-likovnom natječaju za učenike srednjih i osnovnih škola. Nakon kratke ceremonije doniranja SF knjiga

knjižnici Područne škole u Trvižu, klinici su pročitali svoje radove. Ono što je uslijedilo bio je dokaz da izreka "hvalite me, usta moja, kad neće tuđa" vrijedi samo za nesnalažljive. Oni poduzetniji će organizirati manifestacije u kojima će ugostiti kreativce koji će onda osjećati potrebu nekako se odužiti, tako da smo dobar dio ostatka večeri slušali priče u kojima je glavnu ulogu imao spomenuti organizator FFK-a D.Š. (Okej, pročitano je još nekoliko priča u kojima se isti ne spominje, ali svi znamo da su one poslužile čisto kao kamuflaža.)

Nakon toga je uslijedila pijanka. Počelo je prilično nevino, u blagovaoni s narescima, sokovima i nekoliko pivica, a onda se nastavilo u društvenoj prostoriji pazinskog đačkog doma; neki od ljubaznih domaćina donirali su bocu medice kojoj je *istijekao* rok trajanja - što znači da je med ishlapio, a alkohol ne - i ponešto ostalih, malo standardnijih zapaljivih lako hlapljivih tekućina (nitko nije oslijepio, dakle vjerojatno su sve bile bazirane na etanolu). Što se samog toka pijanke tiče, možda nisam prava osoba za prenijeti sve tračeve koji su tom prilikom nastali jer se dobro sjećam da sam nekoliko puta tokom noći prisutnima rekao "Molim vas da mi ovo ispričate ujutro", ali se ne sjećam što su mi točno trebali ispričati (osim jednog

detalja koji bi mogao biti dobar argument onima koji tvrde da su svi Hrvati - ma kolikim se ljevičarima predstavljali - podsvjesno ustaše; mislim da ću ubuduće prije svake pijanke s ljudima koji potječu iz krajeva s jakom antifašističkom tradicijom morati pred ogledalom ponavljati da se NE KAŽE "Za domovinu s Titom - spremni").

Sljedeći dan nastavljen je u tonu devize "Prvo krma, onda moral"; dok se na lokalnom kupalištu odigravao nekakav lokalni tunir u vaterpolu - u vodi takve boje za koju bi me jako dugo morali uvjeravati da je ljekovita kako bih se usudio ući unutra - uz emotivni komentar jednog od organizatora Istrakona koji je treštao s razgasa, odmah pored, u hladu, hrvatski SF pisci i ostali gosti Festivala mirno su roštiljali i znojili se. Uslijedio je okrugli stol na kojemu je predstavljena djelomično kontroverzna "Antologija hrvatske ZF priče" Žarka Milenića - djelomično zato jer postoje suprotstavljena mišljenja o tome koliko se opravdano u naslovu nalaze riječi "antologija" i "ZF", dok su "hrvatske" i "priče" neprijeporne - te dva nova fanzina: urednik Leon je predstavio "Eon", a urednik Nikola "Eridan". Prvi je relativno individualni projekt Leona Zambona i prijatelja koji se može smatrati istarskim SF fanzinom, dok je drugi službeno glasilo novoosnovanog riječkog kluba 3. Zmaj. Nakon što su se oba urednika ispričala zbog mnoštva grešaka, prisutni su krenuli s čerečenjem, u kojemu su Riječani prošli nešto lošije, ali na kraju je zaključeno da je ipak riječ o fanzinima, dakle *de jure* amaterskim tvorevinama kojima ne

treba gledati u zube jer imaju jednu veliku prednost u odnosu na puno profesionalniju "Futuru" - ugledali su svjetlo dana.

Službeni dio večeri zaključen je književnom večeri u pazinskom Kaštelu gdje je desetak autora čitalo priče i ulomke; ništa od toga nema smisla prepričavati, vrijedi samo spomenuti da je bilo nešto više publike nego prošle godine, kad se skoro moglo reći da su autori čitali svoje priče jedni drugima. Od autora svakako treba izdvojiti Veselina Gatala, ali ne zbog sadržaja nego zbog forme. On je, u najboljoj maniri putujućeg glumca svoju priču - ispričao. Tko nije bio, neka mu bude žao; negdje postoji snimka, ali trebalo je te večeri biti tamo, unutar drevnih kamenih zidina od kojih se odbija ugodan glas pripovjedača.

Nakon dviju projekcija srednjoškolskih video-uradaka, ekipa se uputila na reprizu pijanke od prošle noći. Ovaj put fajront se dogodio nešto ranije, u četiri ujutro; medica od prošle noći je terminirana, boca viskija koju je donijela Dagon ostala je popijena samo do pola, usprkos inzistiranju darovateljice da "to više ne valja nakon što odstoji otvoreno".

Nakon takvog vikenda, višesatna vožnja autobusom nije najugodnija stvar koju možete doživjeti, pa da je autobus ne znam kako udoban, a cesta ne znam kako ravna. Međutim, autoru ovih redaka u lijepom je sjećanju ostao jedan restoran uz autocestu, negdje u prohladnom i vjetrovitom Gorskom Kotaru gdje je, nakon svega, četvrt litre mineralne bilo pravi melem.

I još priloga za bibliografiju. Zahvaljujemo Igoru Tabaku(i opet!) za prebacivanje u elektronički format.

BIBLIOGRAFIJA HRVATSKOG SF-a (V. dio)

Sastavio: Živko Prodanović

Prilog poznavanju hrvatske znanstveno-fantastične književnosti - građa za bibliografiju hrvatske znanstveno-fantastične proze /pripovjetke, romani, novele i romani/ objavljene u tjednicima, časopisima i magazinima do 1945. godine.

I. BIBLIOGRAFIJA

38. ANONIM: AUTOMATI

Zagreb 1938. "Svijet 7 dana" - ilustrirani tjednik. God. I. /XIII./ br. 2 /28/, Odgovorni urednik Rudolf Balaš. Urednik Dragan Težak. Predstavnik vlasnika i izdavača Oton Pupiće. Tisak tiskare "Tipografija" d.d. 1.

39. DOBROSLAV JURJEVSKI DVIJESTA KILOMETARA ISPOD ZEMLJE. Čudesa ličkog podzemlja.

Zagreb 1938. "Naša zora". God. 1. br. 2, str. 16 i br. 3, str. 12-13. Izdavač Konzorcij hrvatskih novinara. Odgovorni urednik Anđeo Gjurski.

Objavljena su samo dva nastavka, pa znanstveno-fantastični elementi ovog djela još nisu prepoznatljivi.

Dobroslav Jurjevski je pseudonim pisca Joe S. Rendulića.

40. ANONIM: SPAS PAPIRA

Zagreb 1939. Magazin "Cinema". God. XIII. br. 4, str. 43-44. Vlasnik, izdavač, glavni i odgovorni urednik Stjepan Faget. Tisak "Tipografije" d.d. u Zagrebu.

41. I.B.VELIUS: PILOT SMRTI

Zagreb 1939. "Svijet 7 dana" - ilustrirani tjednik. God. II. /XIV./ br. 40. Odgovorni urednik Rudolf Balaš. Urednik Dragan Težak, Predstavnik vlasnika i izdavača Oton Pupiće. Tisak tiskare "Tipografija" d.d.

42. ANONIM: MUMIJINA RUKA. Pripovijest za ljude zdravih živaca.

Zagreb 1940. Magazin "Cinema". God. XIV. br. 4, str. 17 -20, s tri ilustracije. Vlasnik, izdavač, glavni i odgovorni urednik Stjepan Faget. Tisak "Tipografije" d.d. u Zagrebu.

**43. ANONIM: NEOBIČAN POKUS
DOKTORA UTE**

Zagreb 1940. Magazin "Cinema".
God. XIV. br. 10. str. 51 -55, s tri ilustracije.
Vlasnik, izdavač, glavni i odgovorni urednik
Stjepan Faget. Tisak "Tipografije" d.d. u
Zagrebu.

**44. VJEKOSLAV MAJER: U UTROBI
ZAGREBAČKE GORE. Doživljaj jednog
feljtoniste u jesen 1939.**

/Ulomak neobjavljenog romana/

Zagreb 1941. "Savremenik". God.
XXVIII. knjiga III. br. 1, str. 7-13. Vlasnik,
izdavač i nakladnik Društvo hrvatskih
književnika. Za vlasnika, izdavača i
nakladnika odgovara dr. Ilija Jakovljević.
Cjeloviti roman je nakon II. svjetskog rata
objavljen kao knjiga.

**45. ANONIM: RAKETA. Povijest jednog
puta u stratosferu.**

Zagreb 1941. "Novela". God. I. br. 2,
str. 4 i 6. Vlasnik, izdavač i odgovorni
urednik Ivan Rast. Tisak "Hrvatska tiskara",
Zagreb.

Ova pripovijetka tiskana je u reviji
"Cinema" 1934. u br. 2, a kao autor potpisan
je Montegue Grieg.

**46. ANONIM: USKRSNUĆE. Novela o
propasti čovječanstva i njegovom
uskrsnuću.**

Zagreb 1941. "Novela". God. I. br. 5,
str. 8 i 10. Vlasnik, izdavač i odgovorni

urednik Ivan Rast. Tisak "Hrvatska tiskara",
Zagreb.

**47. ANONIM: PODIVLJALI ROBOT.
Suvremena priča.**

Zagreb 1941. "Novela". God. I. br.
21. str. 7. Vlasnik, izdavač i odgovorni
urednik Ivan Rast. Tisak "Hrvatska tiskara",
Zagreb.

**48. B. GORSKY: NEOBIČAN
IZUMITELJ "SMRTONOSNIH
ZRAKA". Čovjek koji je bio uvjeren da
će o njemu ovisiti svršetak rata.**

Zagreb 1943. "Pokret" - hrvatski
slikovni polumjesečnik. God. II, br.1 28, str.
7. Vlasnik, izdavač i nakladnik "Europa
naklada". Odgovorni urednik Stjepan
Tomičić.

Marginalna znanstveno-fantastična
priča.

**49. MICHEL DE MAROUCHEVSKY:
ČOVJEK U CRNOM PLAŠTU**

Zagreb 1944, "Pokret" - hrvatski
slikovni polumjesečnik. God, III, br, 64-, str,
6 i 12, Vlasnik, izdavač i nakladnik "Europa
naklada". Glavni i odgovorni urednik
Branko Ožegović. Pripovijest je bliža
fantastici, tek u kratkom odlomku sadrži
futuristički znanstveno-fantastični opis
budućnosti.

Michel de Marouchevsky je Mihajlo
Maruševski.

**50. ANONIM: TAJINSTVENI
ZRAKOPLOV**

Zagreb 1944. "Zabavnik". God. II, br. 61, str. 11, Vlasnik i izdavač Ustaški nakladni zavod. Ravnatelj i glavni urednik Viktor Anton Duišin.

**51. MICHEL DE M-Y: 24- SATA U
GODINI 2047**

Zagreb 1944, "Zabavnik". God. II, br. 61, str. 5 i 8, Vlasnik i izdavač Ustaški nakladni zavod. Ravnatelj i glavni urednik Viktor Anton Duišin,

Michel de M-y Je Mihajlo Maruševski.

52. MICHEL DE M-Y: KATASTROFA

Zagreb 1944. "Zabavnik". God. II. br. 64, str. 7-8. Vlasnik i izdavač Ustaški nakladni zavod. Ravnatelj i glavni urednik Viktor Anton Duišin.

Michel de M-y je Mihajlo Maruševski.

**53. MICHEL DE M-Y: TAJNA
OGAMANA**

Zagreb 1944. "Zabavnik". God. II. br. 71, str. 3 i 10. Vlasnik i izdavač Ustaški nakladni zavod. Glavni i odgovorni urednik Viktor Anton Duišin.

Michel de M-y je Mihajlo Maruševski.

54. MICHEL DE M-Y: NOVO SUNCE

Zagreb 1944. "Zabavnik". God. II. br. 81, str. 3 i 6. Vlasnik i izdavač Ustaški nakladni zavod. Ravnatelj i glavni urednik Viktor Anton Duišin.

Michel de M-y je Mihajlo Maruševski.

55. ANONIM: IZGUBLJENI GRAD

Zagreb 1945. "Zabavnik". God. III. br. 91, str. 3 i 6. Vlasnik i izdavač Ustaški nakladni zavod. Za uredništvo odgovara W. Neugebauer.

W. Neugebauer je Valter Neugebauer.

1. Pisci znanstveno-fantastične proze u hrvatskoj književnosti proučavanog razdoblja vrlo su često upotrebljavali pseudonime, u pravilu sa stranim imenima i prezimenima, skraćene oblike imena i prezimena, inicijale i šifre, a često su ostajali i anonimni. One pripovijetke, iako prava imena autora nisu odgonetnuta, a uvrštene su u ovu bibliografiju, prosuđene su kao djela hrvatske znanstveno-fantastične proze na osnovi podataka, imena ili situacija iz samih pripovjedaka, analizom pseudonima i sadržaja ili na osnovi stilskih karakteristika i podataka u publikaciji ili o publikaciji u kojoj su ta djela objavljena.

Put do točnog tumačenja nerijetko je bio vrlo složen. To treba imati u vidu ako se pronade pogreška.

